

Nákup akcií pro zákazníka

Akcie pořízené na účet zákazníka za prostředky svěřené komisionáři zákazníkem na základě smlouvy o poskytnutí investiční služby jsou ve vlastnictví zákazníka a stávají se jeho zákaznickým majetkem.

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 3571/2008, ze dne 30.7.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobců a/ P. G., a b/ L. G., proti žalovanému JUDr. J. S., advokátu, jako správci konkursní podstaty úpadkyně K. Q., a.s., zastoupenému Mgr. M. E., advokátem, za účasti G. f. o. s c. p., zastoupeného JUDr. P. D., Ph.D., LL.M., advokátem, jako vedlejšího účastníka na straně žalobců, o vyloučení akcií ze soupisu majetku konkursní podstaty úpadkyně, vedené u Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 42 Cm 75/2005, 42 Cm 76/2005, o dovolání žalovaného proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 27. března 2008, č. j. 15 Cmo 55/2008-140, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27. března 2008, č. j. 15 Cmo 55/2008-140, se zrušuje a věc se vrací odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Rozsudkem ze dne 30. listopadu 2007, č. j. 42 Cm 75/2005, 42 Cm 76/2005-93 zamítl Krajský soud v Hradci Králové žalobu, již se žalobce a/ domáhal vyloučení 45 kusů a žalobkyně b/ 88 kusů zaknihovaných akcií společnosti Č. P., a.s., (dále jen „sporné akcie“) z konkursní podstaty úpadkyně K. Q. a.s. (dále jen „úpadkyně“).

Soud prvního stupně vyšel z toho, že:

- 1) Žalobci a pozdější úpadkyně uzavřeli 17. prosince 2001 komisionářskou smlouvu, již se pozdější úpadkyně zavázala vlastním jménem na účet žalobců obchodovat s cennými papíry.
- 2) Pozdější úpadkyně koupila za finanční prostředky svěřené jí jejími klienty sporné akcie. Tyto akcie jsou ve Středisku cenných papírů vedeny na jejím účtu.
- 3) Usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. března 2002, sp. zn. 46 K 6/2002, byl na majetek úpadkyně prohlášen konkurs a správcem konkursní podstaty byl ustanoven žalovaný.
- 4) Ve výpisu z „účtu“ (vedeného úpadkyní podle komisionářské smlouvy), pořízeného po prohlášení konkursu žalovaným, je evidováno pro žalobce a/ 46 kusů akcií Č. P., a.s. v celkové hodnotě 3.410,90 Kč a pro žalobkyni b/ 88 kusů akcií Č. P. a.s. v celkové hodnotě 6.525,20 Kč.
- 5) Sporné akcie žalovaný pojal do soupisu majetku konkursní podstaty úpadkyně.

Soud prvního stupně uzavřel, že sporné akcie nabyly pozdější úpadkyně vlastním jménem a na vlastní účet. Odkazuje na ustanovení § 58 odst. 7 zákona č. [591/1992](#) Sb., o cenných papírech, v rozhodném znění (dále jen „zákon o cenných papírech“), podle kterého je majitelem zaknihovaného cenného papíru osoba, na jejímž účtu je cenný papír evidován, není-li prokázán opak, soud prvního stupně uzavřel, že „vlastnictví žalobců k cenným papírům nebylo automaticky prokázáno tím, že nynějšímu úpadci bylo prokázáno porušení povinnosti uložené mu v § 47 a násl.“ zákona o cenných papírech.

Jelikož se žalobcům nepodařilo prokázat vlastnické právo ke sporným akciím, žalobu „pro nedostatek věcné aktivní legitimace“ zamítl.

V záhlaví označeným rozsudkem změnil Vrchní soud v Praze k odvolání vedlejšího účastníka

rozsudek soudu prvního stupně tak, že sporné akcie - v počtu 5 kusů ve vztahu k žalobci a/ a v počtu 10 kusů k žalobkyni b/ - vyloučil z konkursní podstaty úpadkyně.

Odvolací soud - po zopakování důkazu komisionářskými smlouvami a výpisy z „účtu“ žalobců - uzavřel, že „těmito listinami byla vyvrácena právní domněnka zakotvená v § 58 odst. 7 zákona o cenných papírech ve znění platném ke dni uzavření komisionářských smluv“ a „vlastníky sporných akcií ke dni prohlášení konkursu byli žalobci a jsou jimi stále, takže není dán právní důvod jejich zápisu do soupisu konkursní podstaty úpadkyně“.

Cituje ustanovení § 28 odst. 3 zákona o cenných papírech a ustanovení § 583 odst. 1 a § 585 obchodního zákoníku a odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2004, sp. zn. 29 Odo 1/2004, odvolací soud uvedl, že „komisionář se nikdy nestává vlastníkem věci či práva nebo jiné majetkové hodnoty, které obstará pro komitenta, a nepřichází v úvahu převod vlastnických práv. V daném případě se tedy vlastníkem sporných akcií stali žalobci v okamžiku, kdy je zapsalo Středisko cenných papírů na účet úpadkyně - komisionářky, a to bez ohledu na to, že úpadkyně nesplnila svojí zákonnou povinnost stanovenou v § 32 odst. 3 zákona o cenných papírech“.

V řízení bylo prokázáno, že úpadkyně byla komisionářkou žalobců, pro které za jejich finanční prostředky vlastním jménem obstarala sporné zaknihované akcie. Žalovaný neprokázal, že by akcie vedené na jejím účtu úpadkyně zakoupila za jiné finanční prostředky. V okamžiku, kdy sporné akcie úpadkyně pro žalobce vlastním jménem a za jejich finanční prostředky obstarala jako komisionářka a akcie byly zapsány na účet úpadkyně ve Středisku cenných papírů, stali se jejich majiteli žalobci, protože v řízení bylo prokázáno, že sporné akcie úpadkyně nezakoupila pro sebe, nýbrž pro žalobce jako komitenty na základě komisionářských smluv.“

„Tento závěr“ - pokračoval odvolací soud - „nemusí být v rozporu s argumentací“ žalovaného, podle níž „soudy v jiných řízeních dovodily, že takové akcie nejsou zákaznickým majetkem ve smyslu § 81b zákona o cenných papírech, ve znění platném ke dni uzavření komisionářské smlouvy“. „Toto ustanovení na problematiku daného sporu nedopadá, neboť ... pojem zákaznický majetek je ... definován jen pro účely odpovědnosti Garančního fondu obchodníků s cennými papíry“ (dále jen „Garanční fond“) „za závazky obchodníka“.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), namítaje, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení, tedy uplatňuje dovolací důvody vymezené v ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř. a navrhuje, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolatel předně brojí proti postupu odvolacího soudu, který mu „upřel právo účastnit se jednání dne 27. března 2008“, když přes jeho opětovné žádosti neodročil jednání, v nepřítomnosti dovolatele provedl opakované dokazování a rozhodnutí soudu prvního stupně změnil v jeho neprospěch.

Dále namítá, že odvolací soud sice opakoval důkaz komisionářskou smlouvou, nikoliv však již všeobecnými smluvními podmínkami úpadkyně, které výslovně umožňovaly provádění obchodů nejen jménem úpadkyně na účet klienta, ale také jménem a na účet úpadkyně. Na základě takto chybně provedeného dokazování pak dospěl (na rozdíl od soudu prvního stupně) k nesprávnému závěru, podle kterého sporné akcie úpadkyně nakoupila svým jménem na účet žalobců, z čehož dovodil, že žalobcům jakožto komitentům svědčí vlastnické právo k těmto akciím.

Dovolatel zdůrazňuje, že v řadě rozhodnutí, na která v průběhu řízení poukazyval, dospěly soudy k závěru, že k akciím - byť byly v interní evidenci (tzv. subportfoliu) přiřazeny k jednotlivým zákazníkům - nenabyli zákazníci vlastnické právo, neboť je úpadkyně zakoupila sice za prostředky

zákazníků, ale svým jménem a na svůj účet. „Na této premise je postaveno vyplácení náhrad poškozeným zákazníkům z Garančního fondu“ v několika tisících soudních sporech vedených zákazníky proti Garančnímu fondu.

Za nesprávný označuje dovolatel také názor odvolacího soudu, podle něhož jeho rozhodnutí o vyloučení sporných akcií z konkursní podstaty úpadkyně nemusí být v rozporu s dosavadní judikaturou soudů, neboť v projednávané věci není řešena otázka rozsahu zákaznického majetku. Při poskytování náhrad z Garančního fondu však byla soudy prejudiciálně řešena otázka, za co, tj. za jaký majetek, náleží zákazníkům náhrada (tedy zda za svěřené finanční prostředky nebo za cenné papíry, za tyto prostředky pořízené). Dospěly-li soudy k závěru, že cenné papíry nabyly úpadkyně na svůj účet, nemůže „jakási zpětně pořizovaná interní evidence ... založit vlastnictví zákazníka k cennému papíru“.

Vedlejší účastník na straně žalobců ve vyjádření k podanému dovolání navrhuje, aby je dovolací soud zamítl.

Dovolání je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a je i důvodné.

V obecné rovině je třeba s odvolacím soudem souhlasit, že kupuje-li komisionář zaknihované cenné papíry svým jménem na účet komitenta, nabývá vlastnické právo k takovým akciím komitentem registrací převodu ve prospěch účtu komisionáře u Střediska cenných papírů (§ 583 odst. 1 obchodního zákoníku – dále jen „obch. zák.“, § 21 odst. 1 zákona o cenných papírech; srov. i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2004, sp. zn. 29 Odo 1/2004, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 1, ročník 2005, pod číslem 9).

V projednávané věci však soud prvního stupně uzavřel, že sporné akcie nabyly pozdější úpadkyně vlastním jménem a na vlastní účet, a proto se jejich vlastníky nestali žalobci. Z obsahu spisu je přitom zřejmé, že komisionářské smlouvy („smlouvy o spořitelním účtu správy akcií“), uzavřené dne 17. prosince 2001 mezi pozdější úpadkyní a žalobci (č. l. 122 a 123 spisu), obsahují ujednání (článek 3 odst. 3.3), podle něhož je „komisionář oprávněn a je-li to pro komitenta vhodnější i povinen obchodovat s cennými papíry vlastním jménem a na vlastní účet pro komitenta s využitím finančních prostředků a cenných papírů komitenta“.

Jestliže odvolací soud bez dalšího vyšel z toho, že úpadkyně nabyly sporné akcie na účet žalobců, aniž přihlédl k výše uvedenému ujednání komisionářských smluv, pomínul rozhodné skutečnosti významné pro posouzení projednávané věci a jeho rozhodnutí není již z tohoto důvodu správné. Pokud by totiž nebylo možné na základě důkazů provedených při respektování omezení plynoucích z ustanovení § 118b o. s. ř. uzavřít, že úpadkyně obstarala sporné akcie na účet žalobců, shora uvedené právní závěry o nabytí vlastnictví komitentem by se v projednávané věci nemohly prosadit a odvolací soud by musel posoudit, zda žalobci unesli důkazní břemeno ve vztahu ke svému tvrzení o vlastnictví sporných akcií. Dovolací důvod vymezený v ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř. (jež dovolatel z obsahového hlediska vystihuje argumenty, které pojí /nesprávně/ s dovolacím důvodem podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), je tudíž dán.

Taktéž v rovině právního posouzení napadené rozhodnutí neobstojí.

Jak plyne z ustanovení § 81b odst. 1 zákona o cenných papírech, naposledy ve znění zákona č. [362/2000](#) Sb. (jež Nejvyšší soud vyložil v rozsudku uveřejněném pod číslem 61/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 61/2007“), zákaznickým majetkem jsou veškeré peněžní prostředky a veškeré investiční instrumenty svěřené obchodníkovi s cennými papíry na základě smlouvy o poskytnutí investiční služby ve smyslu ustanovení § 8 zákona o cenných papírech, a rovněž veškeré peněžní prostředky a investiční instrumenty nabyté použitím těchto peněžních prostředků a

investičních instrumentů v rámci poskytování investiční služby (bez ohledu na to, zda je obchodník nabyt vlastním jménem na účet zákazníka nebo jménem zákazníka na jeho účet), jakož i výnosy ze svěřených peněžních prostředků a investičních instrumentů. Zákaznický majetek není součástí majetku obchodníka s cennými papíry.

Ačkoliv je třeba přisvědčit odvolacímu soudu, že pojem zákaznického majetku je v zákoně definován pro účely vyplacení náhrad z Garančního fondu, jeho závěr o irelevanci vymezení zákaznického majetku pro projednávanou věc nelze akceptovat.

Jestliže je totiž správný závěr přijatý soudy v řízeních vedených proti Garančnímu fondu (jímž argumentoval žalovaný), že sporné akcie nejsou zákaznickým majetkem, ač byly pořízeny za prostředky svěřené zákazníkem pozdější úpadkyni na základě smlouvy o poskytnutí investiční služby, neboť je pozdější úpadkyně koupila svým jménem na svůj účet (k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. června 2009, sp. zn. 29 Cdo 495/2009), pak nemůže současně obstat závěr, že sporné akcie byly pořízeny za svěřené finanční prostředky na účet zákazníka a jsou proto vlastnictvím zákazníka (v takovém případě by totiž bylo nutno uzavřít, že jsou součástí zákaznického majetku).

Akcie, které se nestaly součástí zákaznického majetku (neboť nebyly pořízeny na účet zákazníka ani na něj nebyly posléze převedeny), nemohou tudíž být vlastnictvím zákazníka (a proto součástí zákaznického majetku zůstávají prostředky svěřené zákazníkem a použité pozdější úpadkyní pro koupi akcií na vlastní účet). A naopak akcie pořízené na účet zákazníka za prostředky svěřené pozdější úpadkyní zákazníkem na základě smlouvy o poskytnutí investiční služby jsou ve vlastnictví zákazníka a – jak plyne z definice zákaznického majetku – stávají se jeho zákaznickým majetkem.

Nejvyšší soud proto napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta za středníkem, odst. 3 věta první o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody](#)
- [Nájemné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Péče o dítě \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o smlouvě budoucí \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Daňová exekuce](#)
- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)